

Ioan Miclău:

DIPLOMATIA EUROPEANĂ SI ORIGINILE PRIMULUI RAZBOI MONDIAL 1870-1907

EVENIMENTE:

1871

Războiul Franco-Prusac. Germania unită, devine o dominantă putere europeană. Franta umilită pierde Alsacia si Lorena. Cancelarul german, printul Otto von Bismarck, își dă seama ca e nevoie ca într-o Europă de cinci puteri: Germania, Britania, Austro-Ungaria si Rusia, Germania trebuie să stea într-o alianta de trei puteri, iar izolarea diplomatică a Frantei va fi o necesitate pentru a-si asigura pacea. Deci diplomatia externă a lui Bismarck se orienta spre aceste directii. Referitor la Anglia, observă intentia acesteia de a sta libera fata de aliantele europene. Bismarck observa posibilitatea unei aliante cu Austro-Ungaria si Rusia. Asa o alianta o ferea de atac dinspre est, o punea într-un grup de trei puteri, si lasa Franta într-o izolare diplomatica.

1873

Prima miscare in atemptul de asi implini politica de aliante, Bismarck invita si negociaza idea unei Ligi, numita "Liga celor trei imparati", si la care in 1873, se si grupara Germania, Austro-Ungaria si Rusia. (William I, Franz Ioseph, si tarul Alexandru al II-lea). Agrementul lor era de a se consulta impreuna in orice problema internationala importanta, si de a sta in neutralitate in cazul ca una va fi atacata de a patra natiune.(Franta) Dar problema majora pentru Bismarck in aceste arangamente era sa nu cada Germania intre rivalitatea ce exista intre Rusia si Austro-Ungaria, asupra influentei acestora in Balcani. De asta s-a sesizat expertul prusac cu ocazia razboiului din 1877, dintre Rusia si Turcia. Mai exact, dupa ce Serbia se revolta impotriva

stapanirii turcesti, Rusia le sare in ajutor, iar Turcia fiind invinsa, da Rusilor acces in Balcani. Austro-Ungaria protesteaza vehement, impreuna cu Britania. Austro-Ungaria se anunta gata de razboi, pentru a limita influenta rusa in regiune, influenta pe care o pretindea in schimb Viena si Londra, ca fiind si de o mare importanta strategica. Fiind tot Bismarck strategul care in razboaiele din 1864 cu Danemarca pentru tinuturile Schleswig si Holstein, si respectiv 1866 cu Austria, pe care o elimina din Confederatia Germana, el ramanea prusacul devotat Prusiei sale, si avea in minte nu numai revolutiile de la 1848, ori razboiul Crimeii din 1854/56, cand Anglia si Franta pornira razboi impotriva Rusiei, atunci intra si Italia alaturi de cele doua, castigand ocazia unificarii Italiei, sub Cavour, dar in 1866, Bismarck capata capacitatea strategului deplin. Observa cum imperiul Austrian(habsburg) se clatina cu cele aproape 11 nationalitati subjugate, si care il rodeau intruna, inca de la succesele diplomatiei anilor 1848. Ungaria simti momentul si slabiciunea Vienei, astfel prin 'ausgleich-ul" din 1867, deveni parte duala monarhiei austriene, stand pe picior de egalitate cu fostul stapan, sub denumirea de imperiul Austro-Ungar. Ungaria nu a adaogat imperiului decat teritoriul sau, minoritatile subjugate fiind deja acolo, astfel ca dupa incheierea Marelui Razboi 1914/1918, si desfiintarea dualei monarhii, fiecare si-a recapatat prin Tratatul de la Versailles, teritoriul avut. Nu si cel al confratilor inrobiti la acea vreme. Oricum, Bismarck si Kaiserul sau, se vazura acum, dupa razboiul din 1877, prinsi intre ambitiiile de influenta in Balcani a celor doi aliati, Austro-Ungaria si Rusia.

1878

Bismarck gasi de bine, probabil si dintr-un preventiv orgoliu, a media disputa dintre ei, stabilind acea Conferinta din 1878, cunoscuta sub denumirea de "Congresul de la Berlin". Aici, diplomatia lui Bismarck se dovedi din nou eficienta, dar cu urmari negative. Adica, Rusia a fost presata sa predea multe din teritoriile castigate de la Turci. La acest Congres se mai stabilesc doua aspecte teritoriale, de o semnificanta importanta, ce se vor lega de lantul evenimentelor ce vor preceda cauzele Primului Razboi Mondial. Serbia a fost constituita ca stat independent, iar Bosnia si Hertegovina, au fost date in administrarea Austro-Ungariei. Imediatul impact al acestor rezolutii a fost, ca, Rusia

deveni suspicioasa fata de diplomatia germana, si parasi conferinta indignata, hostila chiar. Fenomenul se va manifesta cu fiec e ocazie.

1879

Fata de aceasta situatie, Bismarck strange legaturilr cu Austro-Ungaria prin un tratat secret, care de fapt stabilea acea cunoscuta alianta sub denumirea de "Dubla alianta". Partile se angajau sa se ajute una pe alta, daca vor fi atacate de Rusia, si sa ramana in neutralitate daca vor fi atacate de alta putere(Franta). Aceasta alianta de aparare dintre Germania si Austro-Ungaria, va merge ca o piatra unghiulara in diplomatia germana, pana la declansarea Marelui Razboi.

1881

A doua semnare a "Ligii celor trei Imparati" Rusia nu sta prea mult distantata de Germania, fiindca aliatul ei posibil nu mai ramasese decat Franta. Pentru o Rusie tarista autocratica, alianta cu Franta republicana, era inafara oricarei asteptari la acea vreme. Astfel Rusia era ingrijorata de faptul ca intarirea legaturii Germano-Austro-Ungare, poate fi impotriva intereselor ei in Balcani. Asadar, in 1881, Rusia cere renoirea aliantei, "Liga celor trei Imparati", la care Bismarck si Austro-Ungaria raspund si accepta. Aceasta insemna de fapt restabilirea aliantei. Fiecare dintre parteneri se angajau la neutralitate, daca una din ele vor pleca la razboi cu a patra putere europeana. Vedem deci, cum Bismarck prin diplomatia sa externa, tinea un ochiu direct asupra Frantei.

1882

Tripla Alianta. In 1882 "Dubla Alianta" dintre Germania si Austro-Ungaria se extinde in Tripla Alianta", prin includerea Italiei. Aceasta miscare o face Italia, fiindca intrase in conflict cu Franta pe motive coloniale asupra Tunisiei din Africa de Nord. De mentionat ca la acea vreme, Italia nu era considerata ca o putere europeana. Dar, prin punctele de tratat al aliantei, Germania si Austro-Ungaria se angajau sa intervina in ajutorul Italiei, daca aceasta va fi atacata de Franta. La fel Italia, accepta sa intre in razboi daca Franta va ataca Germania, si sa lupte cu Germania si Austro-Ungaria, daca vor fi atacate de doua ori mai multe puteri.

1883

Romania se alatura Triplei Aliante, contand pe promisiunile de asigurare teritoriala. Astfel Otto von Bismarck, isi vede diplomatia sa implinita, stand intr-o majoritate europeana, iar izolarea diplomatica a Frantei e deplina.

1887

Tripla Alianta” dintre Germania, Austro-Ungaria si Italia este reînnoita. Se observa insa o tensiune între Rusia si Austro-Ungaria, pentru întaietatea de influenta asupra Bulgariei, fapt ce se si concretizeaza in refuzul Rusiei de a mai reînnoi “Liga celor trei Imparati” Raspunsul lui Bismarck fu precaut, interesul lui era sa tina Rusia aliata Germaniei, astfel negociaza un asa zis: “Tratat de Reasigurare”, semnat între Germania si Rusia , in iunie 1887. Acest tratat asigura partile semnatare, neutralitate in cazul ca una dintre ele ar fi sa fie atacata de o alta putere europeana. Acest complicat sistem de aliante secrete, altele suprapuse, avea sa fie sortit esecului, curand. In tot acest timp insa, Britania ramase inafara acestor aliante europene.

1890

In acest an, Otto von Bismarck, se retrage din diplomatia germana, ca urmare a neintelegerilor dintre acesta si William al II-lea (Kaiserul Wilhem al II-lea), care urcase acum pe tronul Germaniei. Acesta fiind tanar, voind sa-si porneasca diplomatia sa proprie, il aduse in cancelaria germana pe, General Count Leo von Caprivi. Neavandul la carma diplomatiei germane pe Bismarck, aceasta incepe sa se destrame. Prima schimbare consta in faptul ca acum Germania fu aceea care refuza Rusiei reînnoirea Tratatului de Reasigurare, realizat de Bismarck. Aceasta idee a “kaiserului” a pornit din faptul ca Rusia si Britania fiind ostile, se întrevedea ca o indepartare a Rusiei, ar putea apropia Anglia de Germania.

1891

Raspunsul Rusiei fu prompt, urmarind alianta Frantei. In 1892, cele doua state ajung la intelegerea ca fiecare sa se consulte la o eventuala amenintare a pacii in Europa. Evenimentele se precipita, puterile europene aproape ca isi dublارا efectivele militare, semnaland un viitor nu prea pasnic. In Ianuarie 1894, Franta si Rusia semneaza

conventia militara, devenind aliati. Aceasta alianta, avea sa fie cunoscuta in istorie ca: "Dubla Antanta" Intr-alt plan diplomatic, Rusia si Franta erau rivale ale Britaniei in problemele coloniale ale acesteea. Deci totul parea favorabil Germaniei sa castige alianta Britaniei. Lucrurile insa nu se petrecura asa. Din nou se observa o slabire a diplomatiei Kaiserului si cancelarului sau Caprivi, caci nu dadura atentie dorintei Angliei pentru asi mentine coloniile in Africa, venind cu pretentiile lor nesabuite. La fel si in problema dominatiei maritime, domeniu in care britanicii nu acceptau a fi depasiti. Kaizerul german era tanar, si pierduse mult prin inlaturarea lui Bismarck de la carma diplomatiei germane. Apoi, aliatii Austro-Ungari erau experimentati in ale artei aliantelor si urmarirea intereselor lor, deci, pretindeau cu vehementa valabilitatea aliantelor din vremea lui Bismarck, caci Germania avea forta si economie puternica. Italia intrase in alianta dintr-o ambitie coloniala ce o puse in conflict cu Franta, alianta ce se dovedi ulterior fara temei. Intr-o negociere secreta din anii 1900-1902, Italia asigura Franta , ca nu va participa sub nici o circumstanta, alaturi de Germania, intr-un razboi impotriva Frantei. De aceasta data, Anglia considera ca ar fi dezavantajos pentru ea, a sta prea mult inafara problemelor de pe continent, astfel apropierea Frantei de diplomatia engleza prinde radacini. In 1904, cele doua state semneaza un agreement care punea in ordine diferentele lor diplomatice in problema coloniilor. Aceasta punere de acord a divergentelor lor coloniale din Africa, este cunoscuta in istorie ca: "Intelegerea Cordiala". O asemenea intelegere se realizeaza in 1907, intre Anglia si Rusia, cunoscuta ca: "Intelegerea Anglo-Rusa", prin care se rezolva aceleasi neintelegeri coloniale in Afganistan si Persia. Asadar, cele doua intelegeri, din 1904,Franta/Germania, si 1907,Anglia/Rusia, formara o noua alianta, cunoscuta ca: "Tripla Antanta". Aceasta alianta era de fapt o alianta impotriva Germaniei. Perioada dintre anii 1890-1907, este perioada in care diplomatia lui Otto von Bismarck, era de fapt inlaturata. Acum, Franta apartinea unei aliante de trei mari puteri, si nu Germania. Era o alianta formata mai mult pe principiul apararii. Vesnica dorinta de influenta a Austro-Ungariei, impinge puterile europene tot mai mult spre conflictul militar, din care Germania va iesi cea mai apasata de suferinti. Izbucnesc cele doua razboaie balcanice din 1912 si 1913, dar totusi puterile vremii isi tinura capetele treze, iar Marele Razboi, nu izbucni inca. Fatalitatea veni in 1914

1914

Atentatul de la Sarajevo. Printul austriac Franz Ferdinand, nepotul imparatului Franz Josef, face o vizita imperiala, tocmai pe 28 Iunie, nesocotind faptul ca pentru Serbia, ziua de 28 Iunie, era o zi nationala, pe care nu o uita, dimpotriva o pastreaza cu toata tristetea ei. In 28 Iunie, 1389, Serbia pierde independenta sa, in luptele cu turcii. Recentele evenimente iar, cand Austro-Ungaria trecand peste dreptul acordat de Congresul din 1878, primind numai in administrare Bosnia si Hertegovina, anexeaza imperiului aceste tinuturi, fara sa tina cont de pretentiile Serbiei, si desigur Rusiei. Oricum alegerea acestei zile de 28 Iunie, fu privita ca o insulta. Se stia ca nici la curtea imperiala, printul Franz Ferdinand, nu era prea agreat de cei din jur, fiind de o aroganta suparatoare, asa ca nici jelirea asasinarii lui nu tinu mult. Totusi imperialii habsgurgo-ungari, gasesc un prilej, gasesc ca e cazul de razboi, si expansiune in Balcani. Se trimite Serbiei un ultimatum cat mai sever tocmai spre a fi refuzat. Insași Vilhem al II-lea al Germaniei, recunostea ca raspunsul Serbiei la ultimatumul respectiv, e un semn de pace, dar fatalitatea sosi. Kaiserul legat de imboldirea imperialilor Austro-Ungari, dar si de mandria sa personala, promite ca va respecta aliantele, si va participa la razboi.

28 Iulie, 1914:

Austro-Ungaria declara razboi Serbiei. In 29 Iulie, artileria imperiala bombardeaza Belgradul, capitala Serbiei.

30 Iulie 1914

Rusia declara mobilizare generala.

31 Iulie/1 August 1914

Germania declara razboi Rusiei

2/3 August, 1914

Germania declara razboi Frantei

4 August, 1914

Anglia declara razboi Germaniei

6 August, 1914

Austro-Ungaria declara razboi Rusiei

12 August, 1914

Franta si Anglia declara razboi Austro-Ungariei